

**Programa școlară pentru disciplina
Religie
Cultul Ortodox
Clasele a IX-a – a XII-a
– TC
Învățământ liceal**

**Шкільна програма для
РЕЛІГІЇ
Український Православний Культ
IX-ті – XII-ті Класи
-ТС**

Середня освіта

- 2025 -

Додаток № X.1. Шкільна програма з предмета Релігія – Православний культ - ТС

- Теоретичний напрямок, гуманітарний профіль, усі спеціалізації
- Теоретичний напрямок, реальний профіль, усі спеціалізації
- Професійний напрямок, військовий профіль, усі кваліфікації
- Професійний напрямок, мистецький профіль, усі спеціалізації
- Професійний напрямок, педагогічний профіль, усі спеціалізації
- Професійний напрямок, спортивний профіль, усі спеціалізації
- Професійний напрямок, теологічний профіль, усі спеціалізації
- Технологічний напрямок, технічний профіль, усі кваліфікації
- Технологічний напрямок, профіль охорони природних ресурсів та навколишнього середовища, усі кваліфікації
- Технологічний напрямок, профіль послуг, усі кваліфікації

ПРЕЗЕНТАЦІЙНА ПРИМІТКА

Ця шкільна програма доповнює навчальну програму з предмета «Релігія – православний культ» із застосуванням для занять у середній школі за теоретичним, технологічним та професійним напрямками денної форми навчання, починаючи з 2026-2027 навчального року. Для цієї категорії занять, згідно з рамковими планами середньої школи денної форми навчання, затвердженими як додатки до ОМЕС № 4350/2025, вивчення предмета має такий тижневий розподіл часу з розподілом за спільними основними сегментами (ТС):

Рік навчання	IX- ий Клас	X- ий Клас	XI- ий Клас	XII- ий Клас
Тип навчального сегмента	ТС	ТС	ТС	ТС
Тижнева кількість годин	1	1	1	1

Шкільна навчальна програма розроблена відповідно до:

- Закону про доуніверситетську освіту № 198/2023;
- Рекомендацій Ради Європейського Союзу (2018) щодо ключових компетенцій для навчання протягом усього життя;
- Орієнтирних точок для розробки, оновлення та оцінювання Національної навчальної програми. Національна рамкова навчальна програма, затверджена ОМЕ № 3239/2021;
- Профілю підготовки випускників, затвердженого ОМЕ № 6731/2023.

Ці документи встановлюють рамки для розвитку ключових компетенцій та профілю підготовки випускника середньої школи, компетенції, формуванню яких також сприяє дисципліна «Релігієзнавство».

Навчальна програма з дисципліни „Релігія”, розроблена відповідно до моделі розробки навчальної програми на основі компетенцій. Навчальна програма побудована таким чином, щоб сприяти розвитку профілю підготовки учня середньої школи, який описує очікування, що висуваються до учня після закінчення середньої школи, посилаючись на вимоги, викладені в Законі про доуніверситетську освіту № 198/2023, а також посилаючись на особливості розвитку учнів.

Вивчаючи релігію, випускник середньої школи розвиває свою особисту ідентичність та самосвідомість, засновані на християнських та моральних цінностях; демонструє етичну та відповідальну поведінку, застосовну в особистому, соціальному та професійному житті; виявляє повагу та готовність до конструктивного діалогу; зміцнює свою загальну культуру, розуміючи вплив релігії на універсальну цивілізацію та культуру; розвиває здатність до критичного осмислення та морального розпізнавання, необхідні для прийняття рішень; активно залучається до життя громади, враховуючи цінності солідарності, співпраці та громадянської відповідальності.

Дисципліна „Релігія” спирається на набутки, сформовані в початковій та середній школі, де учні набувають уявлення про релігійну культуру, мораль та ставлення до цінностей громади. У старшій школі акцент зміщується з накопичення базових знань на розвиток навичок критичного осмислення, морального розпізнавання та соціальної відповідальності. Прогрес спрямований на закріплення сформованої особистої ідентичності, підготовку до дорослого

життя та інтеграцію духовних цінностей у складніші соціальні, культурні та професійні контексти.

Він доповнює соціально-гуманітарні дисципліни завдяки своєму ціннісному та духовному погляду на людину та суспільство. Він має міждисциплінарний характер, сприяючи спільним проектам з літературою, мистецтвом, суспільними науками та громадянською освітою.

Нові елементи, що вносяться навчальною програмою:

- формування наскрізних навичок (освіта для демократичного громадянства, освіта для життя, особистісний розвиток).
- оновлення змісту (співвідношення навичок та релігійних тем з викликами сучасного світу: цифровізація, екологія, права людини, міграція, мультикультуралізм, штучний інтелект).
- акцент на інтерактивних, громадських та практичних цінностях навчального предмета Релігія (соціальна залученість, волонтерство, використання міждисциплінарних проектів).
- відкритість до діалогу (формування навичок міжконфесійного та міжкультурного діалогу; порівняльна презентація спільних цінностей різних релігій).
- спрямованість на формування характеру та самопізнання (розвиток стійкості, емоційного та духовного інтелекту; використання інструментів особистої рефлексії - рефлексивний журнал, духовне портфоліо).
- рекомендація нових стратегій/методів викладання-навчання-оцінювання, підтверджених педагогічною теорією та освітньою практикою.
- пропозиція відкритих та корелюючих з конкретними ситуаціями освітнього середовища.

Структура навчальної програми з релігієзнавства, окрім презентації, включає такі елементи:

- Загальні компетенції;
- Специфічні компетенції та приклади навчальних видів діяльності;
- Зміст;
- Методологічні пропозиції.**

Компетенції – це структуровані набори знань, навичок та ставлень, що розвиваються в процесі навчання, що дозволяють вирішувати проблеми, характерні для певної галузі, або загальні проблеми в різних контекстах.

Загальні компетенції стосуються набутих, які учень здобуває з предмета „Релігія”, протягом усього циклу навчання у старшій школі. Вони мають подвійну роль: з одного боку, вони відображають внесок предмета у профіль підготовки випускника та, опосередковано, у розвиток ключових компетенцій; з іншого боку, вони структурують предмет відповідно до профілю підготовки.

Специфічні компетенції походять від загальних компетенцій та являють собою проміжні етапи їх набуття, формуючись протягом навчального року. Вони адаптовані до рівня розвитку учнів, спрямовують оцінювання їхньої успішності та забезпечують основу для організації підходу до навчання. Як етапи формування загальних компетенцій, специфічні компетенції підкреслюють їхню прогресію від одного року навчання до іншого, поступово сприяючи розвитку загальної компетенції. Їх виведення вимагає ретельної диференціації етапів навчального процесу, щоб після завершення вивчення предмета „Релігієзнавство” учні набули відповідних загальних компетенцій.

Навчальна діяльність являє собою контексти, в яких розвиваються, практикуються та закріплюються специфічні компетенції. Вони відіграють керівну роль для вчителів, надаючи їм свободу використовувати приклади, запропоновані шкільною програмою, доповнювати їх або замінювати, щоб адаптувати навчальний процес до конкретних реалій класу. Таким чином, створення індивідуалізованих та персоналізованих навчальних шляхів більше не залишається простим ідеалом, а стає досяжним завдяки конкретним методам та способам застосування.

Навчальний зміст організовано за галузями та являє собою базові знання, спрямовані на розвиток компетенцій учнів. На кожному рівні навчання навчальна програма представляє навчальну пропозицію, яка включає аспекти християнського навчання, міжрелігійного та

міжкультурного діалогу, прикладного морального формування та відповідальної участі в житті громади.

Методичні пропозиції містять приклади стратегій навчання, рекомендації щодо планування підходу до навчання та елементи для безперервного оцінювання. Вони включають рекомендації щодо ефективного впровадження процесу навчання-оцінювання, зосередженого на формуванні компетенцій, приклади стратегій навчання, що підтримують досягнення конкретних компетенцій, а також пропозиції щодо міждисциплінарного та інтегрованого підходу. Крім того, вони включають рекомендації щодо оцінювання навчання, пов'язаного з бажаними компетенціями, а також можуть бути використані різні форми, методи та інструменти оцінювання.

Вчителям рекомендується планувати навчання на основі компетенцій, адаптувати діяльність до контексту та використовувати різні методи оцінювання, зосереджуючись на прогресі та розвитку учня.

Для забезпечення узгодженої структури викладання релігії, шкільна програма пропонує набір спільних елементів для всіх конфесій у Румунії: перелік загальних компетенцій, деякі конкретні компетенції, низку прикладів навчальних заходів та загальну частину методичних пропозицій. Кожна культова група розробляє переліки конкретних навичок та змісту, що дозволяє орієнтуватися на теми, що стосуються кожної з них.

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНЦІЇ (ЗК)

З.К.1	Вираження релігійної ідентичності на індивідуальному та громадському рівнях у різних життєвих контекстах
З.К.2	Аналіз форм релігійного самовираження та способів життя у світових релігіях
З.К.3	Прийняття відповідальних рішень щодо особистого та громадського життя відповідно до релігійно-моральних цінностей
З.К.4	Співпрацюючи з іншими для сприяння єдності в суспільстві, поважаючи релігійні цінності кожної людини

IX-ий Клас

СПЕЦИФІЧНІ КОМПЕТЕНЦІЇ (СК)

ТА

ПРИКЛАДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (ПНД)

З.К. 1 - Вираження релігійної ідентичності на індивідуальному та громадському рівнях у різних життєвих контекстах

IX.СК.1.1. Визначення основних компонентів релігійної ідентичності

- читання біблійного або святоотцівського тексту про створення людини та образ Божий у людині, в рамках керованого читання та коротких обговорень, що завершується робочим аркушем, який включатиме риси людини як істоти, створеної за образом Божим.
- складання хронологічного плану, який представляє основні етапи творіння, на основі біблійного тексту з Буття 1-2 та керованої бесіди, що завершується візуальним представленням під назвою „Хронологія творіння”.
- визначення деяких біблійних виразів, які представляють Христа як „Світло світу” та „Відновлювача людини”, на основі читання віршів з Євангелія від Івана 8,12 та Івана 1,4-9 та спостереження за символом світла на іконі та в пісні „Світло тихе”, що завершується робочим аркушем, який пов'язує біблійні вирази з відповідними темами, у формі робочого аркуша.
- розпізнавання основних частин Святого Письма – Старого та Нового Завітів, основних книг та їхнього центрального послання, шляхом спостереження за

<p>синоптичною таблицею, яка представляє структуру Біблії, в результаті чого створюється аркуш рекапітуляції під назвою „Біблія” — книга, що об'єднує небо і землю.</p>
<p>IX.СК.1.2. Пояснення характеристик, що визначають вчення християнської віри</p> <ul style="list-style-type: none"> – ☐ пояснення того, як Бог створив світ як дар для людей, на основі керованої дискусії щодо уривку з Буття 1-2, що завершується графічним організатором, який коротко представляє значення днів творіння. – ☐ тлумачення фраз „створена людина”, „впавша людина” та „відновлена людина”, на основі читання біблійних та святоотцівських текстів, що завершується загальним висновком щодо гідності та призначення людини в плані спасіння. – ☐ опис ролі Христа як „Світла для світу” та „Відновлювача людини”, на основі біблійних віршів (Івана 8:12; Івана 1:4-9), зображень з ікон та гімну „Світло тихе”, що завершується аркушем для роздумів, який показує, що означає світло Христа в житті людини – пояснення послання Святого Письма про Божу любов до людей, на основі коротких біблійних текстів зі Старого та Нового Завітів, обговорення в групі за підтримки, результатом чого є роздатковий матеріал під назвою „Біблія” – „Боже слово для людей”.
<p>IX.СК.1.3. Опис богословського, культурного та літературного послання деяких біблійних текстів, підкреслюючи їхню універсальну цінність</p> <ul style="list-style-type: none"> – ☐ пояснення ролі Святого Письма як джерела Божого одкровення та вселенської культури, засноване на презентації про структуру Біблії (Старого та Нового Завітів) та деяких прикладах репрезентативних біблійних текстів, завершене підсумковим аркушем. – ☐ представлення різниці між образом і подобою Божою, засноване на короткому тексті Святих Отців та прикладі святого з життя Церкви, який відображає подобу Божу через любов і добрі справи, в результаті чого створено аркуш з особистими роздумами про значення подоби з Богом. – ☐ пояснення того, як Христос являє Себе як Світло світу, засноване на біблійних віршах та символі світла, відображеному в іконі „Преображення”, завершене цифровим постером під назвою „Світло для душі”. – опис богословського послання біблійного тексту про творіння, заснований на читанні фрагмента з Буття 1-2 та обговоренні стосунків людини зі світом і з Богом, завершене аркушем під назвою „Світ – місце, де Бог закликає нас до турботи та вдячності”.

3.К. 2 - Аналіз форм релігійного самовираження та способів життя у світових релігіях

<p>IX.СК.2.1. Визначення визначальних елементів вірувань та релігій у античності</p> <ul style="list-style-type: none"> – запис характеристик стародавніх релігій на основі цифрових ресурсів для заповнення аркуша у формі „глосарію вірувань”. – ☐ підкреслення зв'язку між географічним простором та розвитком релігійних культур місць поклоніння та важливих релігійних центрів досліджуваних цивілізацій (наприклад, Вавилон, Храм Ра, Акрополь, Римський форум, гето-дакійські святилища) шляхом заповнення тематичної карти. – добір життєвих цінностей, виражених у міфі/релігійній історії з античності, які також зустрічаються в сучасних життєвих нормах, шляхом розробки письмового роздуму.
<p>X.СК.2.2. Презентація основних релігій з історичної точки зору</p> <ul style="list-style-type: none"> – представлення основних релігійних подій та особистостей античності за допомогою цифрових додатків для створення інтерактивної хронології. – ☐ формулювання характеристик двох стародавніх релігій, що підкреслюють взаємозв'язок між людиною та божеством, за допомогою порівняльного аркуша/колажу/мультимедійної антології. – пояснення ролі ритуалів та цінностей стародавніх релігійних громад на основі

уявного інтерв'ю з людиною з античності.
X.СК.2.3. Аналіз ролі релігійного досвіду людства в розвитку культури та цивілізації
<ul style="list-style-type: none"> – ☐ вивчення історичних документів про гето-дакійські вірування щодо священності природи та місць поклоніння, шляхом доступу до двох різних ресурсів, доповнених композицією. – ☐ узагальнення повідомлень текстів про давню релігію, що описують релігійні свята, що зміцнювали життя громади, для створення цифрового/фізичного колажу. – аналіз відмінностей та подібностей у давніх релігіях, щоб зрозуміти, як релігійний досвід може впливати на соціальну організацію та мораль, створення цифрової/фізичної виставки артефактів на тему „Символи, свята та місця поклоніння”.

3.К. 3 - Прийняття відповідальних рішень щодо особистого та громадського життя відповідно до релігійно-моральних цінностей

IX.СК.3.1. Застосування біблійних принципів, що визначають особисте та громадське життя
<ul style="list-style-type: none"> – ☐ застосування біблійних принципів поваги, відповідальності та чесності в аналізі конкретної життєвої ситуації (наприклад: колегу висміюють перед класом за помилку), втілене в аркуші морально-духовної самооцінки під назвою «Як я вирішую реагувати по-християнськи». – ☐ використання принципів Декалогу в особистих та громадських життєвих ситуаціях, засноване на прикладах моральної поведінки в сучасному суспільстві (наприклад: уникнення лихої мови, ставлення до булінгу), втілене в рефлексивному есе під назвою „Заповіді, що надають сенс життю”. – ілюстрація того, як Нагірна проповідь сприяє миру та примиренню між людьми, заснована на прикладах людських поглядів та християнських цінностей („Блаженні миротворці..., Любіть ворогів ваших...”), втілене в тематичних дебатах про актуальність цих принципів у сучасному житті.
X.СК.3.2. Підтримка особистих рішень у співвідношенні з релігійними цінностями
<ul style="list-style-type: none"> – ☐ порівняння моральних рішень у повсякденному житті з принципами Декалогу, на основі тематичних досліджень, які показують актуальність божественних заповідей у керівництві моральним вибором, втілених у аркуші для рефлексії під назвою „Мій шлях між добром та істиною”. – ☐ аналіз того, як християнські цінності – мир, прощення та порозуміння – впливають на прийняття моральних рішень, посиляючись на Нагірну проповідь та приклади з повсякденного життя, втілений у рефлексивному есе – дослідження того, як принципи Декалогу та євангельські цінності керують особистим моральним вибором, на основі тематичного дослідження, обговореного в групі, втіленого в усній або цифровій презентації під назвою „Чому вибирати добро?”.
IX.СК.3.3. Синтез біблійних цінностей, необхідних для вибору відповідної поведінки в сім'ї, школі та громаді
<ul style="list-style-type: none"> – ☐ оцінка того, як біблійні цінності поваги та відповідальності відображаються в моральній поведінці в сім'ї та школі (наприклад, реакція на ображеного колегу, виконання спільного завдання), втілена в особистому аркуші рефлексії. – ☐ оцінка ролі біблійних цінностей прощення та миру у вирішенні конфліктів у громаді, на основі тематичного дослідження (наприклад, конфлікт між колегами, вирішений через діалог та прощення), завершена аргументативним есе під назвою „Сила прощати:”. – обґрунтування важливості цінностей Декалогу та Євангелія у формуванні моральної поведінки молоді, починаючи з конкретних прикладів з сім'ї, школи та ЗМІ, завершена цифровою груповою презентацією під назвою „Цінності, що нас об'єднують”.

3.К. 4 - Співпраця з іншими для сприяння єдності в суспільстві, поважаючи релігійні цінності кожної людини

X.СК.4.1. Аналіз ролі релігійних цінностей у підтримці солідарності громади	
<ul style="list-style-type: none"> – ☐ аналіз інформації щодо цінностей та обов'язків християнина (перед Богом, собою, ближнім та творінням), щоб виділити зв'язки між біблійними цінностями та актами солідарності в сучасному суспільстві, створення цифрової концептуальної карти за допомогою додатків під назвою „Ланцюг християнської відповідальності”. – ☐ аналіз етапів духовного розвитку, натхненних Святим Письмом та повсякденним життям, з метою підтримки солідарності в громаді, за допомогою цифрового портфоліо або тематичного плаката під назвою „Прекрасна людина серцем”. – підкреслення ролі духовного отця як духовного наставника та підтримки молоді, яка стикається з викликами сучасного світу, створення порівняльного графічного органайзера в <u>Canva</u> або іншому додатку, який представляє відмінності між духовним, психологічним та соціальним керівництвом. 	
X.СК.4.2. Обґрунтування необхідності особистісного моделювання та розвитку через взяття на себе християнських обов'язків	
<ul style="list-style-type: none"> – обґрунтування необхідності духовного розвитку, використовуючи моделі „прекрасних душею людей”, шляхом створення освітнього подкасту під назвою „Як віра надихає мене бути кращим”, в якому студенти обговорюють формування характеру та роль моральної совісті. – ☐ аргументація важливості духовного батька як провідника в процесі формування особистості підлітка, шляхом проведення інтерв'ю (аудіо/відео) зі священником або вчителем релігії, яке завершується структурованим есе про роль духовного керівництва. – мотивація необхідності моделювання та прийняття християнських цінностей, щоб стати стійкими людьми перед обличчям викликів сучасного світу, шляхом розробки цифрового відкритого листа, адресованого молоді, під назвою „Будьте сильними через віру!”, який міститиме заклики та рішення сучасних викликів. 	
IX.СК.4.3. Розробка заходів, що сприяють християнській відповідальності та розвивають стійкість перед обличчям викликів сучасного світу	
<ul style="list-style-type: none"> – ☐ розробка заходів, що сприяють християнській відповідальності в громаді, створення плану дій під назвою „Віра в дії”, який включає конкретні кроки для організації волонтерської кампанії (допомога вразливим людям, екологічні акції, участь у парафіях). – ☐ розвиток духовної стійкості у молоді через захід на тему „Як мені залишатися віруючим у сучасному світі”, що завершується презентацією, де студенти пропонують рішення для балансу, віри та самоконтролю. – ☐ формулювання актів християнської відповідальності та моделей духовної стійкості за допомогою цифрових інструментів (платформа Artsteps або Google Arts & Culture), з яких будуть відібрані зображення, тексти та мультимедійні матеріали про сучасних святих, молодих волонтерів або зразкових священнослужителів, організація виставки у фізичному або цифровому форматі. 	

IX-ий Клас

НАВЧАЛЬНИЙ ЗМІСТ

Основна тема	Християнин – учень Господа Ісуса Христа
Області контенту	Зміст

Основна тема Області контенту	Християнин – учень Господа Ісуса Христа Зміст
Христос – Шлях, правда і Життя	1. Святе Письмо – джерело Одкровення та елемент універсальної культури (натхнення, структура, послання/богословська, культурна, літературна перспектива) 2. Творіння як дар Божий (біблійна розповідь про творіння: Буття, розділ 1-2; божественне провидіння). 3. Від образу до подоби з Богом (образ – структура особи; подоба – мета обоження через благодать) 4. Христос – Світло для світу та Відновлювач людини (прихід Господа у світ, Блага Новина).
II. Релігійна спільнота – ідентичність, відповідальність та радість сповіді	5. Декалог – основа особистої та спільної нормативності (запрошення до поваги, відповідальності та цілісності). 6. Євангеліє – джерело миру, примирення та співіснування (Нагірна проповідь – заклик до чистого, смиренного та люблячого життя).
III. Християнство та виклики сучасного світу	7. Обов'язки християнина (перед Богом, перед собою, перед ближнім та перед творінням). 8. Християнські цінності та характер (внутрішня людина - совість, поведінка; ілюстрації на рівні деяких притч). 9. Духовний батько - друг і провідник у житті підлітка (роль духовного батька у формуванні, становленні та утвердженні особистості; приклади великих духовних батьків).
IV. Світові релігії: цінності та специфічні аспекти	10. Релігії в античності – історичні пам'ятки, походження та джерела (месопотамійці, єгиптяни, греки, римляни, гетодакійці). 11. Зв'язок людини з божеством у релігіях античності (світопорядок та священність природи; місця поклоніння, священство, свята). 12. Культурна та філософська спадщина давніх релігій (від міфу до моралі; принципи та норми громадського життя).

X-ий Клас

СПЕЦИФІЧНІ КОМПЕТЕНЦІЇ (СК)

ТА

ПРИКЛАДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (НЗД)

3.К. 1 - Вираження релігійної ідентичності на індивідуальному та громадському рівнях у різних життєвих контекстах

X.СК.1.1. Визначення елементів християнської моралі в різних релігійних текстах

- розпізнавання деяких моральних вчень Спасителя Ісуса Христа шляхом аналізу деяких євангельських текстів, які висвітлюють християнські цінності, необхідні людині для досягнення спасіння, створення концептуальної карти.
- підкреслення моральних якостей, відображених у біблійних та святоотцівських текстах, які синтезують роль Божої Матері в житті Церкви та в історії спасіння,

заповнення робочого аркуша.

- визначення елементів християнської моралі, відображених у житті та діяннях святих, які підкреслюють їхній внесок у виховання гідності, відповідальності та віри в житті християнина, створення тематичної виставки.
-
- опис християнських поглядів щодо відповідального вибору, відображених у біблійних притчах, шляхом створення тематичного плаката.

X.СК.1.2. Виклад деяких аспектів економіки спасіння

- пов'язування подій з життя Спасителя/Богородиці/святих з основними релігійними святами та їхніми літургійними датами, використовуючи християнсько-православний календар, щоб виділити їхню роль у розгортанні домоводства спасіння, у формі хронологічної таблиці.
- пояснення символів із притч Спасителя, спираючись на святоотцівські тексти, як частина групової діяльності, створення пояснювальної схеми
- переказ прикладів гідності та відповідального вибору з життя святих, читаючи репрезентативні фрагменти, створення цифрової презентації.
- підсумовування основних способів шанування Божої Матері на основі біблійних та святоотцівських текстів, як частина групової аналітичної діяльності, створення синтетичної усної презентації („Богородиця – наша духовна Мати”).

X.СК.1.3. Порівняння міждисциплінарних елементів, що визначають аспекти релігійної ідентичності

- ілюстрація художніх форм (літературних, іконографічних тощо) шанування Божої Матері в румунській та загальнолюдській культурі шляхом участі в міждисциплінарному семінарі з релігії-мистецтва-культури, проведення мікропрезентацій.
- пояснення цінностей, переданих безпосередньо/опосередковано Спасителем, з метою порівняння деяких визначальних міждисциплінарних елементів у рамках дискусії, створення ілюстративної дошки.
- ілюстрування міждисциплінарних аспектів, що визначають релігійну ідентичність, застосованих в особистому житті, як орієнтирів християнської гідності та відповідальності, починаючи з подій у житті Спасителя, розробка рефлексивного есе, що характеризує особистість святого, використовуючи літературні та релігійні тексти, з метою підвищення обізнаності про людський стан, який може досягти обожнення, створення біографічного профілю.

3.К. 2 - Аналіз форм релігійного самовираження та способів життя у світових релігіях

X.СК.2.1. Визначення визначальних елементів східних релігій

- перелік ключових елементів (засновник, священні писання, ключові концепції) індуїзму, буддизму та конфуціанства з метою виявлення характеристик цих релігій у формі порівняльної таблиці.
- визначення тематичних святкувань та паломництв з метою висвітлення культурно-мистецьких виразів азійських релігій, створення „Майстерні образів” (цифрової або фізичної).
- визначення регіонів походження та основних центрів східних релігій на карті світу з метою збагачення трансдисциплінарних знань, створення географічного та культурного колажу.

X.СК.2.2. Представлення універсальних цінностей у східних релігіях та їхні специфічні способи вираження

- співвіднесення символів з фундаментальними цінностями досліджуваних релігій, щоб розпізнати визначальні елементи, на робочому аркуші.
- підсумовування специфічного способу вираження в кожній релігії (індуїзм, буддизм, конфуціанство), шляхом групування цінностей з релігійних

<p>текстів/фрагментів, створення групового порівняльного плаката</p> <ul style="list-style-type: none"> – вираження власними словами теми міжрелігійного діалогу про мирне співіснування між релігіями з метою сприяння миру між людьми, з метою створення статті для преси.
<p><i>X.СК.2.3. Аналіз етичних принципів східних релігій для вирішення універсальних проблем</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – ☐ обговорення конкретних шляхів сприяння повазі та гармонії між людьми, натхненних досліджуваними релігіями, для представлення рішень щодо визначення меж у сучасному суспільстві, шляхом усного обґрунтування думок. – ☐ аналіз фундаментальних цінностей (наприклад, п'ять буддійських заповідей, чотири благородні істини), висвітлення того, як вони можуть розвивати сучасну етичну поведінку, в контексті обговорення актуальних моральних проблем (таких як брак емпатії або внутрішній дисбаланс сучасної людини), за допомогою ілюстрованої презентації або тематичного колажу. – дослідження принципів гармонії та ненасильства з індуїзму, буддизму та конфуціанства, в контексті аналізу внеску цих релігій у міжрелігійний діалог для сприяння миру у світі, проведення порівняльного синтезу у формі діаграми Ісікави (спільні цінності та відмінності в підходах).

3.К. 3 - Прийняття відповідальних рішень щодо особистого та громадського життя відповідно до релігійно-моральних цінностей

<p>X.СК.3.1. Застосування принципів доктрини віри щодо дії Святого Духа в Церкві та громаді</p> <ul style="list-style-type: none"> – використання назв дарів Святого Духа, починаючи з біблійного тексту Галатів 5:22-23, у колегіальній дискусії, доповненій концептуальною картою. – інтеграція цитат про дари Святого Духа з різних текстів, щоб висвітлити їх прояв у житті Церкви та громади, у аркуші для читання. – окреслення зв'язку між Ісусом Христом та християнами через дію Святого Духа, починаючи з притчі про виноградну лозу та гілку, доповнене графічним органайзером у формі кластера.
<p>X.СК.3.2. Підкреслення особливостей громади, побудованої на християнських релігійних цінностях</p> <ul style="list-style-type: none"> – представлення способів, якими дари Святого Духа підтримують життя та єдність християнської спільноти, починаючи з 1 Коринтян 12:4-7, висвітлення цих цінностей за допомогою демонстративної презентації. – висвітлення співпраці між божественною благодаттю та людською волею, що відображається у Святих Таїнствах для оновлення особистого життя, шляхом написання аргументативного есе. – аналіз апостольського послання, яке призвело до формування та організації ранньої Церкви, починаючи з Діян Апостолів, розділи 2-4, за допомогою описового тексту.
<p>X.СК.3.3 Обґрунтування співпраці між божественною благодаттю та людською волею для оновлення життя та творіння</p> <ul style="list-style-type: none"> – оцінка значення Святого Таїнства, в якому він брав участь, аргументація його ролі у формуванні особистого, духовного життя та зміцненні християнської спільноти, через тематичне дослідження. – аргументація співпраці між божественною благодаттю та людською волею, в контексті цитат з Послання до Євреїв 4, 16 та Послання Якова 1, 17, визначення шляхів оновлення християнського життя та творіння, через панельну дискусію. – обґрунтування внеску дарів Святого Духа в оновлення особистого життя, починаючи з біблійних текстів, висвітлення застосування віри у прийнятті відповідальних рішень щодо особистого та громадського життя, шляхом створення мотиваційного плаката.

3.К. 4 - Співпраця з іншими для сприяння єдності в суспільстві, поважаючи релігійні цінності кожної людини

Х.СК.4.1. Виклад християнських аспектів та поглядів з житій святих	
<ul style="list-style-type: none"> – представлення християнських цінностей, похідних від житій святих, з використанням Патерика, для пропаганди чеснот у формі інформаційної дошки. – ☐ пояснення впливу святих як моральних взірців у житті молоді через керований діалог про душевний спокій та практики стійкості для створення статті в класному журналі. – пояснення значення деяких цитат святих шляхом їх пов'язування з конкретними ситуаціями з повсякденного життя, для розуміння християнських цінностей, доповнене цифровим міні-календарем. 	
Х.СК.4.2. Підкреслення ролі християнських цінностей у стосунках з однолітками та навколишнім середовищем	
<ul style="list-style-type: none"> – висвітлення біблійних вчень, що містяться в 1 Коринтян 13, про любов як суть життя, з метою сприяння стосункам християнської єдності, з метою створення практичного посібника для молоді. – ☐ вивчення релігійних текстів, які представляють християнські цінності, на основі яких можна вирішити конфліктну ситуацію, представлення та аналіз у команді, завершення письмовим звітом про висновки. – аналіз конкретних прикладів позитивної поведінки, натхненної життям святих людей, представлених у колективному колажі. 	
Х.СК.4.3. Розробка освітніх заходів, що сприяють етичній поведінці та позитивному ставленню до інших і довкілля відповідно до християнських цінностей	
<ul style="list-style-type: none"> – розробка плану дій щодо захисту довкілля, щодо зменшення харчових відходів, з акцентом на християнській ідеї поміркованості у формі інфографіки. – ☐ розробка класного кодексу етики, заснованого на любові, повазі та прощенні, з використанням біблійних текстів, остаточно оформленого як колективний документ, підписаний та прийнятий колегами. – організація акцій щодо залучення учнів до кампаній з просування екологічних проєктів, результатом чого є створення міні-освітніх брошур, що висвітлюють спільну участь у створенні здорового довкілля. 	

X-ий Клас

НАВЧАЛЬНИЙ ЗМІСТ

Основна тема	Християнин – друг Господа Ісуса Христа і святих
Змістовні області	Зміст
I. Христос – Шлях, Істина і Життя	<p>1. Мандрівники з Христом (важливі події в житті Спасителя, царські свята).</p> <p>2. Христос – досконалий Учитель (пряме навчання та опосередковане навчання через притчі: притча про блудного сина; притча про доброго самарянина; притчі про Царство – притча про сіяча та притча про кукіль).</p> <p>3. Божа Матір у житті Церкви та християнина (роль Божої Матері в історії спасіння; способи шанування; біблійні, святоотцівські та культурні посилання).</p> <p>4. Святі – взірці гідності та відповідального вибору (святі з історії Вселенської Церкви).</p>

Основна тема	Християнин – друг Господа Ісуса Христа і святих
Змістовні області	Зміст
II. Релігійна громада – ідентичність, відповідальність та радість сповіді	<p>5. Дія Святого Духа в Церкві та у творінні (дари Святого Духа; співпраця між божественною благодаттю та волею людською через Святі Таїнства; оновлення творіння через Святого Духа)</p> <p>6. Церква – від апостольської спільноти до євхаристійного причастя (заснування Церкви; апостольське послання та його актуальність; єдність та солідарність у християнському житті; християни, об'єднані у Христі та з Христом; притча про виноградну лозу та гілки).</p>
III. Християнство та виклики сучасного світу	<p>7. Молодь – пропагандисти християнських цінностей за прикладом святих (любов, мужність, гідність, терпіння, поміркованість, скромність, прощення, мудрість, милосердя, любов, жертвовність).</p> <p>8. Любов як суть християнського життя (Гімн любові – 1 Коринтян, розділ 13).</p> <p>9. Душевний спокій та практики стійкості (християнське ставлення до труднощів: молитва, прощення та вдячність; притча про блудного сина).</p>
IV. Світові релігії: цінності та специфічні аспекти	<p>10. Східні релігії – історичні пам'ятки, походження, джерела та вчення (індуїзм, буддизм, конфуціанство).</p> <p>11. Вираження культурної ідентичності у східних релігіях (фундаментальні цінності: гармонія, співчуття, баланс; сакральна архітектура; символіка; святкування та паломництва).</p> <p>12. Міжрелігійний діалог та мирне співіснування (внесок східних релігій у соціальну згуртованість, культурне збагачення та сприяння миру між людьми; можливості та обмеження)</p>

XI-ий Клас

СПЕЦИФІЧНІ КОМПЕТЕНЦІЇ (СК)

ТА

ПРИКЛАДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (ПНД)

З.К. 1 - Вираження релігійної ідентичності на індивідуальному та громадському рівнях у різних життєвих контекстах

XI.SK.1.1. Визнання основних вчень християнської віри щодо духовного життя

- визначення елементів релігійної та духовної ідентичності, заснованих на християнських вченнях про дар життя, молитву та святі служби, представлених у богословських джерелах та цифрових матеріалах, втілених у робочому аркуші з вправами на завершення.
- розпізнавання християнської перспективи вічного життя та чеснот, що її підтримують, шляхом аналізу біблійних текстів та фрагментів з життів святих, обговорених на уроці, втілених у таблиці з прикладами християнської поведінки.
- перелік морально-християнських заповідей щодо дару життя, Святої Літургії та добрих справ, заснованих на релігійних текстах, обговорених на уроці, втілених шляхом складання порівняльної таблиці християнських моральних цінностей.
- розпізнавання літургійних символів та жестів, починаючи зі спостереження за

Святою Літургією чи іншими церковними службами, за допомогою відеоматеріалів та богословських посібників, втілених шляхом створення пояснювального колажу.
XI.СК.1.2. Вираження християнського погляду на життя як дар від Бога
<ul style="list-style-type: none"> – визначення складових християнського духовного життя через участь у Святій Літургії, практикування молитви, богословських чеснот, пояснення важливості дару життя та причастя у Христі в особистому житті та в громаді, матеріалізоване через щоденник роздумів. – ☐ вираження християнського погляду на життя як дар від Бога, починаючи з перегляду наукових документальних/християнських фільмів, з метою проведення дискусії. – ☐ представлення актуальності християнського вчення для сучасного особистого та соціального життя, спираючись на біблійні тексти або сучасні християнські писання стосовно викликів сучасного світу (елементи біоетики, індивідуалізму, сімейної кризи), через дискусію за круглим столом. – ☐ опис того, як дар життя розуміється в християнській вірі та науковому мисленні, шляхом вивчення біблійних текстів (наприклад, Псалом 138,13: „Ти виткав мене в утробі матері моєї”), та перегляд документального фільму про життя та творіння, матеріалізованого через написання есе-роздуму або мультимедійної презентації.
XI.СК.1.3. Визначення способів залучення молоді до життя громади
<ul style="list-style-type: none"> – презентація основних молодіжних об'єднань (ATOR, ATCOR, ASCOR тощо), парафіяльних груп, катехизуючих груп, що діють у Румунській Православній Церкві, та шляхів їхньої участі в житті Церкви, використовуючи онлайн-джерела, шляхом створення інформативної брошури/листівки. – ☐ презентація проектів або заходів, що проводяться в рамках молодіжних об'єднань, використовуючи різні джерела, через віртуальну або фізичну галерею (виставка плакатів, інтерактивна часова шкала). – ☐ співвіднесення вивчених фрагментів зі Святого Письма на такі теми, як: дар життя, любов, філантропія та причастя, з метою представлення важливості моралі у стосунках між молодими людьми та того, як вони можуть застосовувати ці цінності в житті громади, використовуючи освітній влог або подкаст. – презентація філантропічної або екологічної діяльності, що здійснюється у співпраці з парафією або православною молодіжною групою, на тему „Молодь і дар причастя”, яка повинна включати мету, завдання, кроки для досягнення та шляхи залучення молоді.

3.К. 2 - Аналіз форм релігійного самовираження та способів життя у світових релігіях

XI.СК.2.1. Ілюстрація визначальних елементів монотеїстичних релігій
<ul style="list-style-type: none"> – презентація монотеїстичних релігій – історичних пам'яток, вчень, сакральної архітектури, свят та паломництва юдаїзму, християнства та ісламу, використовуючи підручник та онлайн-ресурс, шляхом заповнення порівняльної таблиці. – ☐ визначення характерних елементів кожної монотеїстичної релігії, через віртуальну екскурсію святими місцями, шляхом заповнення аркуша спостережень. – пояснення важливості ритуальних практик у трьох монотеїстичних релігіях, використовуючи пояснювальні тексти або сесії питань та відповідей за допомогою рольової гри „майстер-учень”, шляхом створення мультимедійних презентацій.
I.СК.2.2. Застосування моральних, літературних та культурних учень зі священних писань у контекстах життя та загальнолюдської культури
<ul style="list-style-type: none"> – ілюстрування спільних моральних цінностей монотеїстичних релігій, пов'язаних з християнським вченням, через групові заняття та керовані дискусії на основі репрезентативних релігійних текстів, втілені в плакаті або презентації під назвою „Цінності, що нас зближують”. – ☐ використання моральних принципів, похідних від священних текстів, для визначення універсальних культурних послань, в рамках гри типу „квест-кімната”.

<p>заснованої на загадках та релігійних символах, втіленої в інтерактивному міні-проекті під назвою „Відкрийте значення святого слова”.</p> <ul style="list-style-type: none"> – створення цифрового колажу, що відтворює моральне та культурне послання священних писань (Біблії, Тори та Корану), на основі прикладів з літератури, мистецтва та музики, натхнених ними, під назвою „Священне послання в мистецтві та культурі”.
<p>XI.СК.2.3. Аналіз специфічних та спільних елементів щодо принципів етики в монотеїстичних релігіях</p> <ul style="list-style-type: none"> – вивчення конкретних проявів моральної цінності (сім'я, дружба, солідарність та повага до інших і до творіння; мир, справедливість, відповідальність, прощення та толерантність) у трьох релігіях, використовуючи приклади зі священних текстів та ситуацій з повсякденного життя, використовуючи цифрову піраміду. – ☐ порівняння християнського віровчення (наприклад, концепції прощення та любові до ворогів) з віровченням інших монотеїстичних релігій з точки зору моральних стосунків та цінностей (сім'я, мир, справедливість), проведення порівняльного аналізу (таблиця, діаграма Венна або міні-дослідницький проект). – встановлення взаємозв'язків між принципами, пов'язаними з сім'єю, дружбою, солідарністю, прощенням, повагою, толерантністю в монотеїстичних релігіях, у групових проектах, використовуючи подвійну бульбашку або цифрові флеш-картки.

3.К. 3 - Прийняття відповідальних рішень щодо особистого та громадського життя відповідно до релігійно-моральних цінностей

<p>XI.СК.3.1. Застосування моральних принципів, що підтримують дружбу, як модель християнської єдності</p> <ul style="list-style-type: none"> – застосування християнських моральних орієнтирів, що підтримують дружні стосунки (правда, повага, прощення, вірність), на основі аналізу біблійних текстів (Давид та Йонатан, Христос та учні) та сучасних прикладів з життя молоді, втілених у скетчі або короткометражному фільмі під назвою „Дружба, що об'єднує”. – ☐ використання християнських цінностей, що визначають дружбу та сім'ю (любов, взаємопідтримка, вірність, радість), у рамках групових заходів, заснованих на обговоренні біблійних текстів та сучасних свідчень про стосунки, засновані на вірі, втілених у аркуші, що визначає моральні цінності, що застосовуються у повсякденному житті. – ☐ ілюстрація цінностей християнської дружби (правда, повага, емпатія, солідарність), що проявляються в житті молоді, на основі обговорення конкретних ситуацій та позитивних прикладів з громади, втілених у спільному продукті під назвою „Стіл християнської дружби”.
<p>XI.СК.3.2. Аналіз християнських цінностей, що лежать в основі сім'ї, та їхньої актуальності</p> <ul style="list-style-type: none"> – аналіз християнського бачення краси та святості життя на основі текстів Патерика та Материка, на основі тематичних досліджень, використовуючи діаграму причинно-наслідкових зв'язків. – ☐ синтез основних християнських цінностей сім'ї (любов, повага, вірність, взаємопідтримка), ілюстрований за допомогою зображень, біблійних цитат та сучасних свідчень, шляхом розробки командної презентації. – ☐ аналіз того, як християнські сімейні цінності можуть підтримувати внутрішню рівновагу та гармонію в міжособистісних стосунках, підкріплені прикладами з життя святих, використовуючи рефлексивний журнал.
<p>XI.СК.3.3. Оцінка християнських поглядів в особистому, сімейному та груповому житті</p> <ul style="list-style-type: none"> – самооцінка власного ставлення до сімейних та дружніх стосунків, шляхом роздумів про те, як застосовуються цінності віри, надії та любові, натхненні сімейними моделями одружених святих (святий Тимофій та Мамвра, святий Адріан та Наталія), за допомогою рефлексивної анкети. – ☐ оцінка поведінки та ставлення, що зустрічаються в сім'ї, школі чи групі друзів, починаючи з реальних ситуацій, шляхом створення індивідуального портфоліо під назвою

«Християнське обличчя моїх стосунків».

- оцінка того, як християнські цінності та ставлення можуть сприяти формуванню власної ідентичності та побудові спілкування з іншими, використовуючи біблійні тексти та особисті роздуми, шляхом ведення духовного щоденника (оцінювального щоденника).

3.К. 4 - Співпраця з іншими для сприяння єдності в суспільстві, поважаючи релігійні цінності кожної людини

XI.СК.4.1. Аналіз елементів християнської біоетики, що пропагують священність життя

- аналіз елементів християнської біоетики та гармонії між Богом, людиною та природою, спираючись на біблійні тексти або обговорюючи тематичні дослідження, що пропагують священність життя/ефективне використання природних ресурсів, використовуючи метод галереї-екскурсії.
- дослідження християнських принципів, пов'язаних зі священністю життя, філантропією та спілкуванням, за допомогою тематичного дослідження, заснованого на біоетичній або філантропічній дилемі, з метою представлення аргументів з точки зору кожної ролі (богослов, філантроп, член сім'ї) в рамках групової діяльності, такої як Етична рада.
- вивчення елементів християнської біоетики щодо християнських цінностей, які можуть керувати етичними рішеннями християнина, починаючи з документів Румунського Патріархату, шляхом виконання командного проекту (постер або цифрова презентація).

XI.СК.4.2. Обґрунтування ролі молитви в особистому та громадському житті

- аналіз зв'язку між молитвою та внутрішнім спокоєм, використовуючи свідчення з життя сучасних святих як джерело, шляхом участі в групових семінарах-рефлексіях
- обговорення ролі молитви в особистому житті та громаді, використовуючи твори Святих Отців та церковних письменників (Святий Іван Ліствичник – „Ліствиця Божественного сходження”), через інтерв'ю в парах.
- підкреслення ролі богословських чеснот у житті школи або парафіяльної громади, використання відеоресурсів та літургійних текстів, для реалізації командного проекту під назвою „Тиждень молитви”.

XI.СК.4.3. Розробка підходу, заснованого на християнських чеснотах, який сприяє самопізнанню та духовному розвитку

- розробка роздумів про дар і святість життя з християнської точки зору, починаючи з біблійних текстів та прикладів із сучасних життєвих ситуацій, які ставлять під сумнів людську гідність, завершена написанням есе на тему „Життя – найцінніший дар Бога”.
- розробка думок про те, як молитва приносить мир душі та зміцнює віру, в рамках групового семінару з духовної творчості, втіленого у виставці під назвою «Молитва – таємна мова серця».
- розробка підходу, що сприяє розвитку богословських чеснот (віри, надії, любові) у повсякденному житті, використовуючи богословські, художні та цифрові ресурси, втіленого у проекті під назвою „Відкриття себе у світлі віри”.

XI-ий Клас

НАВЧАЛЬНИЙ ЗМІСТ

Основна тема	Християнська ідентичність та свідчення
Області контенту	Зміст

Основна тема Області контенту	Християнська ідентичність та свідчення Зміст
I Христос – Шлях, Істина і Життя	1. Дар життя (сенса, мета та кінцева ціль) 2. Перспектива вічності у світлі віри (християнське вчення про спасіння та вічне життя) 3. Свята Літургія в житті християнина та світу (сенса, структура та символіка; важливість участі у Святій Літургії) 4. Свята Літургія – джерело християнської філантропії (емпатія, щедрість, альтруїзм, співчуття, милосердя, волонтерство)
II. Релігійна громада – ідентичність, відповідальність та радість сповіді	5. Сопричастя у Христі, живе свідчення віри (біблійні, святоотцівські та сучасні моделі дружби; християнські об'єднання/парафіяльні групи) 6. Молодь та вічні цінності сім'ї (любов, вірність, повага, взаємопідтримка, радість сопричастя)
III Християнство та виклики сучасного світу	7. Краса та священність життя (елементи християнської біоетики, гармонія між Богом, людиною та природою) 8. Молитва – джерело миру, радості та єдності (діалог людини з Богом; моделі та переваги молитви) 9. Відкриття себе у світлі віри (віра, надія та любов – орієнтири для сьогодення та вічності)
IV. Світові релігії: цінності та специфічні аспекти	10. Монотеїстичні релігії – історичні пам'ятки, вчення, сакральна архітектура, свята та паломництва (юдаїзм, християнство, іслам) 11. Етика взаємин та моральні цінності в монотеїстичних релігіях (сім'я, дружба, солідарність та повага до інших і до творіння; мир, справедливість, відповідальність, прощення та толерантність) 12. Священні писання – джерела натхнення для універсальної культури (моральна та літературна цінність; художні, освітні та культурні цінності в монотеїстичних релігіях)

XII-ий Клас

СПЕЦИФІЧНІ КОМПЕТЕНЦІЇ (СК)

ТА

ПРИКЛАДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (ПНД)

З.К. 1 - Виразення релігійної ідентичності на індивідуальному та громадському рівнях у різних життєвих контекстах

XII.СК.1.1. Визначити основні вчення християнської віри, використовуючи різні ресурси у фізичному або цифровому форматі

- визначення фундаментальних подій Страстей і Воскресіння Господнього, заснованих на синоптичних Євангеліях, втілених у візуальній карті, яка відображає їхню послідовність та богословське значення.
- викладення змісту Заповідей Блаженств як синтезу християнського морального

<p>вчення, за допомогою аудіо-відео ресурсів та біблійних коментарів, доповнене цифровим графічним органайзером, який синтезує виражені моральні цінності.</p> <ul style="list-style-type: none"> - ☐ опис ідеї життя у Христі як шляху духовного вдосконалення, заснований на святоотцівських текстах та відеосвідченнях про сучасних святих, втілений у аркуші для роздумів під назвою „Кроки до мого сповнення у Христі”. - ☐ визнання вчення віри про Святу Трійцю, заснованого на текстах Символу віри та біблійних віршах (Івана 14:23-26; Матвія 28:19), втіленого у діаграмі Вєнна, яка підкреслює зв'язок між тринітарною любов'ю та посланням Заповідей Блаженств щодо єдності та миру.
<p>XII.СК.1.2. Пояснення значення Заповідей Блаженств як моделі християнського становлення та вдосконалення</p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснення доктрини віри про Святу Трійцю, спираючись на тексти Символу віри та біблійні вірші (Івана 14:23-26; Матвія 28:19), втілене в діаграмі Вєнна, яка підкреслює зв'язок між тринітарною любов'ю та посланням Блаженств щодо єдності та миру. - ☐ опис подій Страсного тижня та їхнього спасительного значення, спираючись на перегляд відеофрагмента, втіленого в ілюстрованій часовій шкалі. - ☐ пояснення основного послання Блаженств як заклику до внутрішнього перетворення, спираючись на біблійний текст з Матвія 5:3-12, втілене в порівняльній таблиці, яка ілюструє відповідність між чеснотами, що містяться в Блаженствах, та конкретними ставленням у повсякденному житті, що ведуть до християнського розвитку та вдосконалення. - ☐ висвітлення зв'язку між християнськими чеснотами (наполегливість, терпіння, співпраця з божественною благодаттю) та життям за Блаженствами, спираючись на читання біблійних та святоотцівських текстів про життя у Христі, втілене в аркуші для роздумів під назвою „Блаженства – мій шлях до самореалізації”.
<p>XII. СК.1.3. Ілюстрація необхідності духовного прогресу у формуванні особистої та громадської релігійної ідентичності</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначення значення божественної любові як основи духовного розвитку, шляхом читання деяких біблійних текстів про Святу Трійцю, втілених у зведеному аркуші під назвою „Любов – початок духовного зростання”. - ☐ опис того, як Жертва та Воскресіння Христа показують людині шлях до духовного оновлення, на основі читання євангельських текстів та ілюстративного матеріалу про Воскресіння, втіленого у графічному зведенні під назвою „Від страждань до світла”. - ☐ пояснення того, як набуття чеснот є орієнтирами для духовного розвитку людини – життя у Христі, шляхом читання біблійного тексту (Матвія 5, 3-12), втіленого у розробці структурованого есе. - виділення етапів, через які людина може духовно розвиватися, на основі читання деяких святоотцівських текстів та обговорення значення зусиль та благодаті, втілених у аркуші для роздумів під назвою „Кроки до мого духовного самореалізації”.

3.К. 2 - Аналіз форм релігійного самовираження та способів життя у світових релігіях

<p>XII.СК.2.1. Презентація визначальних елементів релігійних громад у нашій країні</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначення особливостей релігійних громад Румунії на основі спостереження за релігійними та культурними проявами (традиції, архітектура, сакральне мистецтво, свята, релігійна музика), втілених у цифровій презентації під назвою «Вираження віри на румунському просторі». - ☐ опис елементів культурно-релігійної спадщини Румунії, включених до списку ЮНЕСКО, на основі огляду та документування дерев'яних церков у Марамуреші, монастирів у Буковині, укріплених церков у Трансільванії тощо, втілених у цифровій виставці під назвою „Віра, що будує”. - практикування поваги, толерантності та міжетнічної та міжконфесійної гармонії в Румунії, в рамках рефлексійних семінарів та дискусій про духовні свідчення
--

румунського народу та захист релігійної спадщини, втілених у груповому портфоліо під назвою „Спілкування у вірі та культурі”.
ХП.СК.2.2. Ілюстрація способів прояву поваги та співпраці між членами різних релігійних громад
<ul style="list-style-type: none"> – порівняння елементів віри, ритуалів та фундаментальних цінностей, характерних для основних конфесій Румунії, в рамках структурованого діалогу між командами, зосередженого на взаємній повазі та визначенні спільних аспектів, втілених у спільному плакаті під назвою „Міст поваги між конфесіями”. – ☐ аналіз значення поваги та співпраці між людьми різних конфесій, на основі тематичного дослідження прикладів міжрелігійного діалогу в румунському просторі, втіленого у спільному плакаті під назвою „Повага – спільна цінність віри”. – ☐ визначення причин та наслідків поганої комунікації між міжконфесійними та міжетнічними спільнотами, на основі аналізу, проведеного за допомогою діаграми „Риб’яча кістка”, в рамках семінару з рефлексії та співпраці, втіленого у театральній-форумній сценці під назвою „Слова, що зближують людей”.
ХП.СК.2.3. Аналіз спільних цінностей та відмінностей між основними християнськими конфесіями, стосовно власної віри та християнських моральних принципів
<ul style="list-style-type: none"> – порівняння цінностей, практик та символів, характерних для основних християнських конфесій Румунії, в рамках керованого діалогу, заснованого на взаємній повазі та аналізі суттєвих відмінностей, втілених у цифровій або фізичній порівняльній таблиці. – ☐ формулювання висновків щодо моральних цінностей та спільних принципів християнських конфесій, заснованих на дебатах та роздумах про взаємозв’язок між моральними нормами та суспільним життям, втілених у рефлексивному аркуші під назвою „Що нас об’єднує у Христі”. – аналіз елемента культурно-релігійної спадщини Румунії, включеного до списку ЮНЕСКО, на основі тематичного дослідження, щодо його важливості для просування національної культури, втіленого у мультимедійній презентації.

3.К. 3 - Прийняття відповідальних рішень щодо особистого та громадського життя відповідно до релігійно-моральних цінностей

ХП.СК.3.1. Опис важливості проживання літургійного часу для особистого та спільнотного життя
<ul style="list-style-type: none"> – пояснення цінності літургійного часу (свята, пости, молитви, Святі Таїнства) шляхом порівняння духовного досвіду під час церковних богослужінь з тим, як його можна продовжувати у повсякденному житті, втілене в рефлексивному есе під назвою „Літургійний час і повсякденний час”. – ☐ інтерпретація значення переживання літургійного часу у світлі моделей, запропонованих сповідниками румунської культури та духовності, на основі текстів або свідчень про молитву та віру (наприклад: святий благочестивий сповідник Арсеній Пріслопський, чернець Ніколае Штайнхардт), втілене в рефлексивній статті під назвою «Час, освячений вірою – урок великих сповідників». – опис того, як сповідники віри переживають літургійний час як зустріч з Богом, читаючи тексти або свідчення про своє життя та віру, втілене в рефлексивному щоденнику під назвою „Як я вчуся у святих жити часом з Богом”.
ХП.СК.3.2. Аналіз того, як діячі румунської культури зробили свій внесок у просування віри, цінностей та національної гідності
<ul style="list-style-type: none"> – аналіз життя та творчості деяких діячів румунської культури (наприклад: Костянтин Бринкуш, Ніколае Штайнхардт, Іоан Александру), щоб висвітлити, як віра надихала їхню художню творчість та сповідь через мистецтво, втілений у порівняльному есе під назвою „Християнська віра – джерело творіння”. – ☐ вивчення історичного та культурного контексту, в якому працювали представники

румунської культури, щоб висвітлити зв'язок між національною культурою та християнськими цінностями, втілений у тематичній інфографіці, яка ілюструє зв'язок між вірою, мистецтвом та національною ідентичністю.

- інтерпретація символічних послань у репрезентативних творах (наприклад: „Колір нескінченності”, „Щоденник щастя”, „Гімни радості”), щоб зафіксувати, як мистецтво стає свідченням віри та надії, втіленим у візуальному портфоліо з навідними зображеннями та текстами.

ХІІ.СК.3.3. Аргументація важливості індивідуальної та групової участі в діяльності та проектах, що сприяють повазі до священного та діалогу між вірою та культурою

- аргументація ціннісних варіантів щодо актуальності сповіді через мистецтво та культуру в сучасному суспільстві, на основі документації про життя особистостей, які об'єднали віру та культуру, втілена в освітньому подкасті під назвою „Зустрічі поза часом”.
- формулювання думок про те, як літургійний час та творення культурних особистостей відображають ідею освячення життя, на основі участі в дебатах під назвою „Чи надихає віра мистецтво, чи мистецтво розкриває віру?”, використовуючи літургійні та культурні приклади, втілена в письмовому синтезі висновків дебатів.
- оцінка того, як віра надихає художню творчість (ікони, гімни, література, сакральна музика), на основі аналізу творів, що поєднують духовний та культурний виміри, втілена в цифровій або фізичній виставці під назвою „Краса, що сповідує віру в мистецтві та культурі”.

ХІІ.СК.4.1. Аналіз сакральних форм мистецтва та їх значень як способів спілкування людини з Богом

- аналіз сакральних форм мистецтва (ікон, мозаїк, гімнографії) як виразів єднання людини з Богом, в рамках групової діяльності візуальної та символічної інтерпретації, втіленої в цифровій або фізичній виставці під назвою „Обличчя віри в кольорах та символах”.
- дослідження того, як наука та релігія доповнюють одна одну в розумінні світу, створеного Богом, на основі прикладів з астрономії, біології та теології про порядок, життя та сенс, втілених у цифровій презентації під назвою „Віра та розум – діалог про сенс творіння”.
- порівняння способів вираження та захисту християнської віри та цінностей у цифровому середовищі, на основі прикладів позитивної та негативної онлайн-поведінки, втілених у цифровій тематичній колекції під назвою „Віра та повага у віртуальному просторі”.

ХІІ.СК.4.2. Виділення елементів взаємодоповнюваності між наукою та релігією та їхньої ролі в пізнанні світу та Бога

- висвітлення того, як сакральне мистецтво відображає красу, гармонію та присутність Бога у світі, на основі спостереження за елементами церковної архітектури, живопису та церковної музики, пов'язаними з символікою сакральних форм, кольорів та звуків, втілених у цифровій презентації під назвою „Краса, що веде до Бога”.
- обґрунтування взаємозв'язку між наукою та релігією як взаємодоповнюючими формами пізнання світу, на основі прикладів з фізики, біології та астрономії, що співвідносяться з християнськими вченнями про творіння, баланс та раціональність Всесвіту, втілених у цифровій презентації під назвою „Дві перспективи, одна істина”.
- оцінка того, як технології та цифрове середовище можуть бути використані в християнському дусі для просування істини, поваги та солідарності, на основі відповідних прикладів на рівні Румунської Православної Церкви, втілених у цифровій роботі під назвою „Віра та етика у віртуальному світі”.

XII.СК.4.3. Генерування особистих та групових ідей і проєктів, що сприяють повазі до релігійних цінностей, соціальної інтеграції та солідарності в цифровому середовищі

- використання візуальних та звукових символів, характерних для християнського богослужіння, в рамках творчого групового семінару, шляхом розробки цифрової виставки, натхненної сакральним мистецтвом (ікони, архітектура, церковні пісні), під назвою „Мистецтво віри – краса, що об’єднує”.
- генерування ідей цифрових проєктів, що пропагують релігійні цінності в онлайн-середовищі, в рамках семінару з мозкового штурму, організованого в невеликих групах, матеріалізованих у презентації концепції цифрового продукту (блог, відеокліп, кампанія в соціальних мережах під назвою „Віра та повага в цифровому світі”).
- створення етичного кодексу цифрової поведінки, натхненного релігійними цінностями, на основі рефлексії, документації та командної роботи, матеріалізованого у розробці посібника під назвою „Повага та моральна відповідальність у цифровому середовищі”.

XII-ий Клас

НАВЧАЛЬНИЙ ЗМІСТ

<p>Основна тема</p> <p>Змістовні області</p>	<p>Становлення та самореалізація через прийняття християнських цінностей</p> <p>Зміст</p>
<p>I. Христос – Шлях, Істина і Життя</p>	<p>1. Свята Трійця (вчення про Святу Трійцю – джерело життя та вічної любові)</p> <p>2. Страсті та Воскресіння Спасителя Ісуса Христа (Таємна вечеря, Молитва в Гефсиманському саду, Суд над Спасителем, Розп’яття, Смерть та Воскресіння Господа)</p> <p>3. Заповіді Блаженства – становлення та вдосконалення (парадигма віри та кроки до людської самореалізації)</p> <p>4. Зусилля та самореалізація в християнському житті (життя у Христі та духовний розвиток; співпраця людини з божественною благодаттю, наполегливість, терпіння, сила та перемога над випробуваннями у прагненні до спасіння)</p>
<p>II. Релігійна громада – ідентичність, відповідальність та радість сповіді</p>	<p>5. Літургійний час – час виправлення та освячення життя (молитва та Святі Тайни – особиста зустріч зі Спасителем Ісусом Христом; святість часу).</p> <p>6. Сповідання особистостей румунської культури та духовності (три особистості будуть обрані з методичних пропозицій).</p>
<p>III. Християнство та виклики сучасного світу</p>	<p>7. Духовні та естетичні цінності сакрального мистецтва (елементи архітектури, музики та церковного живопису; репрезентативні місця поклоніння: Національний собор/Визначні собори та церкви – монастир „Трьох Святителів” в Яссах, монастир Куртя де Арджеш, собор „Святого Димитрія” в Крайові, Кафедральний собор „Трьох Святителів” у Тімішоарі, Кафедральний собор „Успіння Пресвятої Блгородиці” у Клуж-Напоці тощо).</p> <p>8. Людина – істота, яка вірить і досліджує (взаємодоповнюваність науки і релігії, псевдорелігійність і</p>

<p>Основна тема</p> <p>Змістовні області</p>	<p>Становлення та самореалізація через прийняття християнських цінностей</p> <p>Зміст</p>
	<p>фальшиві іпостасі прояву віри, формалізм, фанатизм і релігійний синкретизм)</p> <p>9. Християнська проникливість і відповідальність у цифрову епоху (медіаграмотність – освітні, моральні та духовні виклики)</p>
<p>IV. вітові релігії: цінності та специфічні аспекти</p>	<p>10 Релігійні громади в нашій країні - культурно-мистецькі особливості та прояви (релігійне розмаїття в Румунії; міжетнічна та міжкультурна гармонія)</p> <p>11. Елементи культурно-релігійної спадщини Румунії, включені до списку ЮНЕСКО (дакійські фортеці в горах Орештії, дерев'яні церкви в Марамуреші, церкви з фресками в Буковині, монастир Хурезі, укріплені церкви в Трансільванії, дойна та колядка тощо)</p>

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОПОЗИЦІЇ

Методичні пропозиції містять важливі орієнтири для ефективного проектування, організації та впровадження навчально-оцінювальних заходів на уроках релігії у старшій школі. Вони спрямовані на підтримку вчителів у персоналізації освітнього підходу шляхом інтеграції сучасних інтерактивних методів навчання, адаптованих до профілю сучасного покоління учнів, включаючи розвиток екологічних та цифрових навичок.

Поточна шкільна програма з предмета „Релігії” сприяє навчанню, орієнтованому на учня, яке наголошує на активній участі учня в навчальному процесі, контекстуалізації релігійного змісту в конкретних життєвих реаліях, соціальному вимірі навчання – співпраці, взаємодії, емпатії, розширенні можливостей учнів щодо їхнього власного морального, духовного та громадянського розвитку, а також розвитку цифрових та медіа-навичок, необхідних для навчання 21 століття.

А. Стратегії навчання – переоцінка традиційних методів, нові підходи

Для досягнення освітніх цілей, характерних для старшої школи, та формування відповідних навичок необхідно використовувати різні методи, які поєднують критичне мислення, креативність, рефлексію та технології. Ми представляємо синтетичний перелік традиційних та сучасних методів, відповідно з методами, що цінують/формують цифрові навички, які можна використовувати на уроці релігії.

1. Традиційні та сучасні методи (викладання-навчання-оцінювання)

- Розповідне пояснення та лекція – забезпечують зв'язне викладення богословських тем, адаптоване до рівня розуміння студентів; підходять для занять, спрямованих на аналіз біблійних, святоотцівських текстів тощо.
- Евристична бесіда – стимулює мислення студентів за допомогою добре сформульованих питань, що ведуть до особистого відкриття релігійних істин; це метод, який можна застосовувати в заняттях, що представляють релігійні концепції.
- Пояснювальне читання та інтерпретація біблійного тексту – сприяє вивченню релігії, з акцентом на розумінні конкретних термінів, морального значення та застосовності в повсякденному житті, на основі Біблії.

- Тематичне дослідження – допомагає студентам аналізувати та давати відповіді з точки зору християнської моралі на складні етичні ситуації (аборти, евтаназія, соціальна справедливість), починаючи з їхнього життєвого досвіду або з різних подій та соціальних проблем.
- Тематичне портфоліо – розвиває здатність студентів до зусиль для вирішення складнішої теми, самостійність у навчанні, навички співпраці та здатність до самооцінки. Студенти збирають особисті роздуми, аналіз релігійних текстів, рецензії на фільми на релігійну тематику тощо протягом семестру.
- Аргументативне есе – студенти практикують висловлення думок та формулювання зв'язних аргументів щодо різних подій у повсякденному житті або складніших тем, таких як: „Чи сумісна віра з наукою?“, „Що означає релігійна свобода в сучасному суспільстві?“.

• Академічні дебати (в стилі Оксфорда) – сприяють критичному мисленню, аргументації, інтелектуальній емпатії. Розглядаються моральні чи релігійні дилеми: „Чи можна купити щастя за гроші?“, „Чи суперечать релігія та права людини?“.

Порівняльне читання – розвиває аналітичний дух та взаємозв'язок знань шляхом порівняння релігійних текстів з літературними чи філософськими текстами на спільні теми (наприклад, кохання, страждання, спасіння).

2. Методи, що підтримують розвиток цифрових навичок

Викладання релігії у старшій школі повинно бути пов'язане з цифровою реальністю учнів, пропонуючи їм основу для розвитку як їхнього морального мислення, так і цифрових навичок. Ось деякі рекомендовані методи:

- Релігійний веб-квест – учні досліджують теми (наприклад, „Релігійні символи в європейському мистецтві“), використовуючи достовірні онлайн-джерела. Результат може бути представлений у вигляді інфографіки, презентацій або цифрових плакатів.
- Створення цифрового контенту – учні створюють подкасти, короткі відео, інтерактивні презентації або візуальні матеріали на релігійні теми. Приклади: влог про значення свята, навчальний посібник з молитви, інтерв'ю зі священником/місцевим жителем, який бере участь у житті громади.
- Використання освітніх платформ www.e-relige.ro, www.red-religie.ro, Google Classroom, Moodle або Padlet для організації матеріалів та завдань.
- Інтерактивні вікторини (Kahoot, Quizizz) – можуть використовуватися для огляду або оцінювання, а також для моментів, що привертають увагу, на початку завдання.
- Створення тематичного блогу – Можна спланувати класний блог, де учні публікуватимуть роздуми, есе, враження від релігійних подорожей, огляди фільмів/документальних фільмів. Розвиваються навички роботи з медіа, цифровими технологіями та аргументативним письмом.
- Віртуальні екскурсії та доповнена реальність – Можна використовувати для віртуальних відвідувань релігійних місць (наприклад, Храм Гробу Господнього, Афон, Собор Паризької Богоматері; музей Біблії). Використання AR-додатків для виявлення символів у церкві чи на іконі.
- Спільні онлайн-проекти – Учні з різних класів або шкіл співпрацюють онлайн над морально-релігійною темою. Можна створювати електронні книги, збірки молитов або свідчення молоді про віру.

3. Методи розвитку екологічних навичок

У християнській освіті створений світ є даром Божим, а людина має покликання бути розпорядником творіння. Релігійна освіта може культивувати в учнях любов до творіння як форму любові до Бога, усвідомлюючи, що руйнування природи є не лише екологічною проблемою, а й духовною: розривом спілкування з Богом, з ближніми та зі світом. У формуванні екологічних навичок через дисципліну „Релігії“ можна використовувати такі методи:

- Інтерактивне читання Біблії (з цифровими додатками)

Використовуючи додаток www.bibliaortodoxa.ro/ або інтерактивні робочі аркуші, створені у Wordwall, Google Forms тощо, учні можуть визначити: біблійні тексти щодо творіння, заповіді про захист творіння, чесноти, такі як: поміркованість, милосердя, вдячність, смирення тощо. Вони також можуть створити збірку біблійних віршів та вчень, що лежать в основі християнської екології.

- Богословські дебати з екологічною тематикою

Студенти можуть брати участь у дебатах, у яких вони аргументують з релігійної точки зору, цитуючи Святе Письмо та Святих Отців, на такі теми, як: „Гармонія між людиною та Богом – відповідальне використання природних ресурсів”, „Ми живемо по-християнськи в гармонії з природою”.

- Молитва та релігійні роздуми

Студенти можуть аналізувати текст Псалмів 103 та 148 та можуть декламувати/слухати їх фрагменти у записах вечірні та утрени. Вони можуть розмірковувати над красою та досконалістю творіння після перегляду документальних фільмів, взятих з онлайн-середовища або створених ними самими.

- Навчання через проекти

Студенти можуть створювати в командах міждисциплінарні мультимедійні проекти (презентації, плакати, міні-документальні фільми або веб-сайти) на такі теми, як: „Чесноти християнського еколога”, „Християнська поміркованість – баланс між даром і відповідальністю”, „Творіння в житті та творах святих” (св. Іван Яків Хозевіт, св. отець-сповідник Димитру Станилоае, св. ієрарх Миколай Велімирович, св. преподобний Паїсій Афонський тощо) тощо.

- **Навчання через релігійний подкаст**

Учні можуть створити релігійний подкаст (за підтримки вчителя), в якому вони обговорюють такі теми, як: „Турбота про природу у Святому Письмі”, „Особистий та соціальний прогрес може служити святості життя”, „Турбота про творіння в житті ченців”, „Сучасна людина між вірою та бажанням споживання” тощо, що заохочує критичне мислення та вираження релігійних цінностей сучасною мовою. Можна запросити різних людей: священиків, викладачів університетів, ченців, християнських екологів тощо.

- Навчання через залучення громади (Навчання релігійному служінню)

Учні можуть бути залучені до екологічних волонтерських акцій, інформаційних кампаній з християнськими посланнями (наприклад, „Творіння – це Божий дар, а не місце нашої недбалості!”, „Поміркованість починається з милосердного серця” тощо), організації служби або молитов за захист довкілля (в рамках партнерства „Школа-Сім'я-Церква”).

Завдяки диверсифікації методів навчання та адаптації їх до сучасного контексту, урок релігії стає привілейованим простором, у якому учні вчаться правильно розуміти моральні цінності та їхню роль в особистісному та соціальному розвитку, жити автентично та діяти відповідально, розвивати свою внутрішню та емоційну рівновагу у світлі віри, практикувати цифрові та соціальні навички, необхідні для сучасного світу, утверджувати свою духовну ідентичність, цінності та приналежність до релігійної спільноти.

Б. Змістовний підхід

Змістовний підхід вимагає від вчителя релігії гнучкого підходу, з акцентом на:

- використання життєвого досвіду учнів;
- наголошуванні на прикладному характері змісту, створенні змістовних навчальних контекстів для реального життя;
- диференційованому підході до навчального змісту відповідно до досвіду учнів та соціального контексту, в якому вони живуть;
- встановленні зв'язків між релігією та іншими предметами навчання.

Зміст, запропонований у шкільній програмі, не представляє теми уроків, а тематичні блоки. Кількість змістів (12 тем для 9-11 класів та 11 тем для 12 класу) протягом навчального року дозволяє:

- розглядати деякі змістові матеріали протягом кількох годин, залежно від їхньої складності, рівня класу учнів та особливостей громади;
- розглядати додаткові теми або аспекти, з метою адаптації уроку релігії до специфіки класу/громади учнів;
- встановленні зв'язків з основними християнськими святами.

Порядок розгляду змісту може бути адаптований вчителем залежно від внутрішньої логіки галузі, специфіки громади та особливостей учнів, дотримуючись цілей, викладених у

навчальній програмі, а також відповідно до тем олімпіад та конкурсів, що базуються на шкільній програмі.

Зміст, що стосується основних християнських свят, а саме Різдва Господа нашого Ісуса Христа та Воскресіння Господнього, буде розглянуто в період, що передує їм, у години, надані вчителю.

З точки зору специфіки богословської галузі, було використано таку матрицю розробки змісту:

- для кожного року навчання було обрано центральну тему: „Християнин – учень Господа Ісуса Христа” (9 клас), „Християнин – друг Господа Ісуса Христа та святих” (10 клас), „Християнська ідентичність та свідчення” (11 клас), „Становлення та самореалізація через прийняття християнських цінностей” (12 клас); - на рівні кожного класу центральна тема розглядалася з точки зору чотирьох областей, зосереджених на аспектах християнського вчення („Христос – Шлях, Істина і Життя”), аспектах громадського життя („Релігійна громада – ідентичність, відповідальність і радість сповіді”), аспектах прикладної релігійної моралі („Християнство та виклики сучасного світу”) та аспектах історії релігій („Світові релігії: цінності та специфічні аспекти”).

При розгляді змісту можна використовувати переважно конфесійні елементи (біблійні тексти та твори про життя святих), які рекомендується розглядати на кожному занятті. Вони не будуть аналізуватися як самостійні змістовні одиниці, а будуть являти собою способи ілюстрування раніше згаданих тем.

IX-ий клас:

- основні біблійні посилання: Буття 1-2; Псалом 138; Івана 14:6; Матвія 6:33; притчі про Царство; - Матвія 13; Буття 1:26-27; Римлян 8:29; 2 Коринтян 3:18;

- святоотцівські посилання: святий Василій Великий, святий Григорій Ніський, святий Іван Златоуст, святий Максим Сповідник, святий Іван Златоуст, святий Григорій Богослов; святий Іриней Ліонський, святий Афанасій Великий, святий Григорій Палама.

X-ий Клас

- біблійні посилання: Івана 15:13-15; Филип'ян 2:6-11; Колосян 1:15-20; Галатів 5:1; 1 Коринтян 6:12; Діяння 2:42-47; Івана 17:21; Ефесян 5:21-33; Колосян 3:18-21;

- святоотцівські посилання: святий Афанасій Великий - "Про втілення Слова", святий Кирило Александрійський - "Коментар до Івана"; святий Іван Златоуст - "Моральні проповіді", святий Максим Сповідник - "Розділи про любов"; святий Кипріан Карфагенський - "Про єдність Церкви", святий Миколай Кавасила - "Про життя у Христі";

- для змісту про святих – взірців гідності та відповідального вибору (святі з історії Вселенської Церкви) вчитель може обрати один або декілька прикладів – свята великомучениця Катерина, святий великомученик Міна, святий Спиридон, святий Іван Златоуст, святий Максим Сповідник, святий Нектарій, святий Лука Кримський, святий преподобний Паїсій Афонський; - для змісту „Молодь” – пропагандисти християнських цінностей за прикладом святих (любов, мужність, гідність, терпіння, поміркованість, скромність, прощення, мудрість, милосердя, жертівність) вчитель може обрати один або декілька прикладів: святий апостол Андрій, святий Іван Богослов, свята Параскева Яська, святий Іван Новий Сучавський, святий Іван Яків Румунський, 16 святих, канонізованих у 2024 році (святий Арсеній Сповідник Пріслопський, святі Паїсій та Клеопа Сіхастрійський, святий Паїсій Величковський, святий Герасим Мученик Тіменський, святий Лівій Мученик Клужський), святі та сповідники з комуністичних в'язниць, а також інші святі, які будуть канонізовані; також вчитель може використовувати приклади з Патерика, збірки „Добротолубіє” тощо; - для змісту „Душевний спокій та практики стійкості” (ставлення християнина перед обличчям труднощів: молитва, прощення та вдячність; притча про блудного сина) вчитель може використовувати Римлян 12, 12-21.

XI-ий Клас

біблійні посилання: Діяння 2, 42-47; Івана 17, 21;

- святоотцівські послання: святий Іринеї Ліонський - „Проти ересей”, святий Афанасій Великий - „Слово проти аріан”; святий Кипріан Карфагенський - „Про єдність Церкви”, святий Миколай Кавасила - „Про життя у Христі”;

- за змістом Молитва - джерело миру, радості та спілкування (діалог людини з Богом; моделі та переваги молитви) вчитель може обрати - псалми, молитву Господню, притчу про митаря та фарисея, молитву святого Єфрема Сирійського; молитву серця тощо.

XII-ий Клас

біблійні послання: Матвія 25:14-30 - Притча про таланти, 1 Петра 4:10; Ефесян 5:21-33; Колосян 3:18-21; Матвія 6:25-34; Римлян 8:28; 1 Коринтян 15;

- святоотцівські послання: Святий Іван Златоуст - „Проповіді про службу”, Святий Григорій Назіанзин - „Друга промова”; Святий Іван Златоуст - „Проповіді про службу”, Святий Григорій Назіанзин - „Друга промова”;

- для змісту Сповідуючих особистостей румунської культури та духовності вчитель може вибрати: Митрополита Дософтея, Священномученика Антима Івіреанула, Священномучеників Бранковені, Святу Марію Бранковяну, Св. Ієрарха Андрея Шагуну, Міхая Емінеску, Костянтина Бранкуші, Тудора Аргезі, Василе Войкулеску, Василе Мілітару, Даніель Турча, Ніколае Штайнхардт, Іоан Александру, Мати Бенедикта - Зої Думітреску Бушуленга, Аспазія Оцел Петреску та ін.

В. Контексти та навчальні середовища

Уроки релігії у старшій школі повинні відповідати не лише потребам морального та духовного формування, але й реаліям сучасної освіти, орієнтованої на цілісний розвиток учня, зокрема стосовно його/її інтересів. У зв'язку з цим необхідно використовувати різні навчальні контексти та середовища, що підтримують активне та спільне навчання, розвиток навичок, емоційну та духовну рівновагу учнів, зв'язок із громадою та реальним життям.

1. Освітні простори

□ Кімнати з гнучким розташуванням предметів – меблі, які можна легко переналаштувати для індивідуальної роботи, роботи в парах або групах. Таким чином, можна перейти від фронтального навчання до спільної діяльності.

□ Тихі куточки, куточки для відпочинку та роздумів – спеціально облаштовані простори в класі (з іконами, свічками, мотиваційними цитатами), які пропонують учням інтимну та тиху обстановку для роздумів, особистої молитви, медитації або вираження думок та емоцій в особистому щоденнику. Їх можна використовувати на початку уроку або для самопізнання.

□ Кабінет релігії/Майстерні релігійної творчості – простори, призначені для створення плакатів, художніх робіт на релігійну тематику, колажів, розписних ікон або тематичних презентацій, в яких учні можуть творчо висловити своє бачення християнських цінностей.

□ Церква та освітні центри поруч із нею, які пропонують місце для молитви та медитації, а також простори для навчальних та позакласних заходів різного типу, відповідно до чинного законодавства.

2. Змішане навчання (фізичне та цифрове)

□ Змішане навчання – поєднання уроків у класі з онлайн-активністю. Наприклад, завдання можна подавати через освітні платформи, а студенти можуть переглядати релігійні відео- чи аудіоматеріали як підтримку для роздумів або дискусій.

□ Коротка форма навчання – використання коротких цифрових матеріалів (відео, цитат, віршів, зображень з моральними посланнями) для розпалювання дискусій або забезпечення студентів легкозапам'ятовуваними християнськими „пігулками мудрості”.

3. Навчання за допомогою віртуальної (ВР) та доповненої реальності (ДР)

□ Віртуальні візити – використання технологій для відвідування місць релігійного значення (монастирі, музеї, історичні церкви), не виходячи з класу. Цей досвід може бути доповнений дослідницькою діяльністю, презентаціями або письмовими роздумами.

□ Симуляції та реконструкції – використання додатків, що реконструюють біблійні події, історичні епохи або життя святих, щоб учні могли глибше зрозуміти релігійний контекст та духовне послання цих моментів.

4. Персоналізоване та адаптоване навчання

- Персоналізовані навчальні шляхи – вчитель може створювати диференційовані завдання відповідно до потреб, рівня та інтересів учнів, специфіки їхнього релігійного досвіду.
- Доступність для всіх учнів – використання різних форм вираження (письмо, говоріння, малювання, аудіозаписи), щоб кожен учень міг висловити свої релігійні ідеї та досвід автентичним та доступним способом.

5. Спільне навчання та залучення громади

- Командні проекти або партнерство з іншими школами – проведення спільних заходів на релігійні або моральні теми.
- Освітні або соціальні кампанії – учні можуть організувати благодійні акції, виставки або кампанії в школі чи громаді, пропагуючи християнські цінності, такі як солідарність, прощення чи повага до інших.

6. Практики з духовною та емоційною роллю

- Моменти молитви або мовчання – на початку або в кінці уроку можна запровадити короткі хвилини молитви, медитативної тиші або прослуховування аудіороздумів з релігійним посланням.
- Кероване релігійне читання – читання релігійних або моральних текстів з подальшими особистими або груповими роздумами, письмовими чи усними. Можна використовувати фрагменти з Біблії, Святих Отців, сучасних авторів або свідчення віри.
- Духовне письмо – такі дії, як „Лист до Бога”, „Щоденник душі” або „Думка дня”, за допомогою яких учні можуть висловити свої внутрішні почуття, бажання, подяки чи екзистенційні питання.

7. Штучний інтелект (ШІ) як посередник навчання (під керівництвом вчителя)

- Учні використовують додатки на основі штучного інтелекту для дослідження релігійного змісту під керівництвом вчителя.
- ШІ надає додаткові пояснення, приклади, резюме або визначення для кращого розуміння тем, що вивчаються.
- Вчитель керує діяльністю, ставить чіткі цілі та контролює, як учні використовують ШІ.
- Штучний інтелект підтримує персоналізоване навчання, надаючи зворотний зв'язок та ресурси, адаптовані до темпу кожного учня.
- Учні можуть використовувати ШІ для формулювання питань, створення презентацій, роздумів над моральними та релігійними цінностями.

Використовуючи ці навчальні контексти та середовища, учень опиняється в центрі освітнього процесу, як активний учасник, а не просто приймач інформації. Формуються не лише когнітивні навички, а й емоційний та духовний вимір учня, створюється зв'язок між традиціями та інноваціями, між одвічними цінностями віри та вимогами сучасного суспільства. Таким чином, релігія стає живою дисципліною, закріпленою в реальності, з формуючим впливом на характер, ставлення та особистий вибір.

D. Аспекти оцінювання

З включенням релігії як факультативного предмета до бакалаврського іспиту, процес оцінювання набуває ще більшого значення у формуванні освітніх шляхів учнів. Оцінювання у старшій школі повинно відображати як формування когнітивних та духовних компетенцій, так і здатність застосовувати морально-релігійні цінності в особистому та громадському житті.

1. Органічний зв'язок між викладанням, навчанням та оцінюванням

У рамках уроку релігії у старшій школі оцінювання тісно пов'язане як з навчанням, так і з викладанням, разом утворюючи цілісну та динамічну систему. Оцінювання не слід розглядати як окрему діяльність, а як безперервний процес, інтегрований у весь освітній шлях, який забезпечує цінний зворотний зв'язок як для учня, так і для вчителя. Цей органічний зв'язок включає:

- адаптацію стратегій навчання відповідно до потреб, визначених в результаті початкового, проміжного та підсумкового оцінювання;
- орієнтацію навчання на формування реальних компетенцій, а не лише на накопичення знань;
- мотивацію учня шляхом визнання його/її прогресу та цінування особистої рефлексії;

- співвіднесення оцінювання з освітніми цілями, особливо з точки зору включення релігії як факультативного предмета до бакалаврату.

Таким чином, оцінювання сприяє формуванню та розвитку навичок, специфічних для предмета релігії, постійному вдосконаленню викладання та навчання, адаптуючи зміст та методи до реального рівня класу, підтримуючи учня в процесі самопізнання та прийняття християнських цінностей.

2. Оцінювання як засіб мотивації та регулювання

У старшій школі оцінювання зосереджуватиметься на трьох основних функціях: формувальній функції (яка допомагає учню пізнати себе, усвідомлювати/керувати своїм прогресом), функції саморегуляції (яка допомагає вчителю належним чином коригувати свої стратегії навчання) та мотиваційній функції (яка спрямована на учня з точки зору продовження, зміцнення та вдосконалення навчання).

Оцінювання надає вчителю зворотний зв'язок щодо ефективності використаних методів, розуміння учнями концепцій та цінностей, необхідності адаптації або повторення певного змісту та прогресу кожного учня.

З точки зору учня, який перебуває на етапі консолідації своєї ідентичності та прийняття особистих цінностей, оцінювання повинно цінувати його особистісний прогрес, заохочувати його активну та автентичну участь, підкреслювати відповідальність та самопізнання, а також підтримувати обґрунтоване рішення щодо продовження навчання або вибору професійного/професійного напрямку.

3. Методологія оцінювання

а) Традиційне оцінювання (підсумкове та формувальне) через:

- письмові тести (з об'єктивними, напівоб'єктивними та суб'єктивними питаннями);
- структуровані усні та письмові оцінювання (аргументовані відповіді, есе);
- перевірку навчання за допомогою питань та закріплювальних завдань в кінці навчальних модулів.

б) Сучасні/альтернативні методи оцінювання

- особисте портфоліо - збірка роздумів, есе, духовних щоденників, робочих аркушів, проєктів та творчих продуктів, створених протягом певного часу;
- тематичний проєкт - індивідуальний або груповий, з відповідними темами з навчальної програми з релігії, що включає документацію, практичне застосування та аргументовану презентацію;
- кероване самооцінювання - за допомогою аркушів роздумів або щоденників учням пропонується оцінити те, що вони зрозуміли, як вони емоційно пов'язали себе та які цінності вони засвоїли;
- систематичне спостереження - за участю, залученням до дискусій та дебатів, за поведінкою та ставленнями, вираженими в навчальних контекстах;
- оцінювання навчальних продуктів - плакати, презентації, художні або цифрові твори з морально-релігійним змістом;
- тематичні дослідження та вирішення моральних дилем – дозволяють оцінити здатність студента критично аналізувати, формулювати моральні судження та застосовувати християнські цінності в реальних ситуаціях;

- практична діяльність – залучення студентів до дій морального, філантропічного чи духовного характеру, які згодом можна оцінити за допомогою щоденника рефлексій, дискусій чи портфоліо.

в) Методи, що використовують цифрові та міждисциплінарні навички

- проєкти, що виконуються за допомогою технологій: презентації, відеоматеріали, тематичні подкасти;
- цифрові портфоліо: організація матеріалів на освітніх платформах (наприклад, Google Classroom, Moodle тощо).

4. Оцінка індивідуального прогресу

У центрі уваги процесу оцінювання залишається прогрес учня, а не порівняння між учнями. Таким чином, буде відстежуватися, як кожен учень розвивається когнітивно, емоційно та духовно, як він розвиває свою здатність розмірковувати, вирішувати, прощати, бути солідарним, якою мірою християнські цінності стають частиною його особистої ідентичності. Оцінювання предмета „Релігії” у середній школі має стати шляхом до самопізнання, рефлексії та особистої відданості, особливо в контексті його включення як факультативу для бакалаврату. Важливо, щоб процес оцінювання був комплексним (оцінюючи всі виміри навчання), персоналізованим (адаптованим до темпу та профілю кожного учня) та мотивуючим (стимулюючи бажання пізнавати, поглиблювати та автентично переживати віру).

Г. Релігія як предмет бакалаврату – наслідки для викладання-навчання-оцінювання

Якщо учень обирає «Релігію» як предмет бакалаврату, підсумкове оцінювання має відображати:

- ясність та зв'язність усного чи письмового висловлювання;
- демонстрацію знання фундаментальних біблійних послань, тих, що стосуються Традиції, моральних цінностей тощо;
- здатність аргументувати (богословську, культурну, духовну, етичну тощо) важливість принципів, характерних для християнсько-православної віри;
- інтернаціоналізації цінностей та їх застосування в особистому та соціальному контекстах.

Підготовка до цього оцінювання може включати: симуляції письмових тестів, семінари з аргументації та дебатів, вправи з інтерпретації релігійних текстів, роздуми на актуальні теми.

Важливим аспектом у цьому контексті є оцінювання за допомогою завдань з множинним вибором, що є сучасною пропозицією, спрямованою на підвищення об'єктивності та ефективності процесу іспиту. Цей тип тестування дозволяє швидко виправляти та усувати суб'єктивні помилки, пропонуючи всім учням рівні можливості. Однак, релігієзнавство – це дисципліна, яка наголошує на цінностях, особистісних роздумах та глибокому розумінні, аспектах, які важко охопити лише за допомогою завдань з множинним вибором.

Підготовка до оцінювання з релігії за допомогою завдань з множинним вибором передбачає інший підхід до класичного навчання, зосереджений на написанні есе або розгорнутих відповідей, і включає:

- розуміння основних тем шкільної програми;
- запам'ятовування ключових понять, враховуючи, що завдання з множинним вибором часто вимагають правильної ідентифікації термінів, персонажів, текстів або понять, що передбачає запам'ятовування даних та основних ідей, відповідно, легке визначення понять з контексту;
- практика з завданнями з вибором відповідей, щоб ознайомити учня з їхнім форматом, з підручників, збірників, онлайн-платформ, що сприяють аналізу помилок та усвідомленню прогалин;
- розвиток уваги та концентрації за допомогою вправ на уважне читання питань та всіх варіантів відповідей, щоб уникнути плутанини між пов'язаними термінами;
- ефективна організація часу, яка передбачає створення структурованого навчального плану, в якому матеріал поділено на теми, регулярне повторення знань, симуляції бакалаврського іспиту для управління часом під час іспиту.

Підготовка до цього типу оцінювання поєднує логічне запам'ятовування з практичною практикою та увагою до деталей, будучи ефективним способом закріплення релігійних знань у доступному форматі.

Вчитель може використовувати сучасні методи та прийоми навчання, адаптовані до мети оцінювання:

1. навчання шляхом практики завдань з множинним вибором, щоб ознайомитися зі структурою тесту та типом питань;

2. навчання за допомогою структурованих робочих аркушів та схем повторення, які допомагають учню в процесі навчання та повторення;
3. навчання через ігри (такі як ббвікториниЄ) або змагання, щоб підвищити мотивацію та активне повторення інформації;
4. навчання за допомогою графічних органайзерів (ментальних/концептуальних карт, логічних схем), щоб логічно структурувати інформацію та виділити зв'язки між поняттями;
5. навчання через логічні та мнемонічні асоціації, щоб запам'ятовувати деталі за допомогою логічних правил або мнемонічних прийомів;
6. навчання через пояснення та біблійні історії, для глибокого розуміння та легшого запам'ятовування тем;
7. спільне навчання (навчання між колегами), щоб досягти обміну ідеями та підтримки між колегами;
8. взаємне навчання, для закріплення знань та розвитку критичного мислення.

Ефективне навчання підтримує як логічне навчання, так і активне запам'ятовування у привабливий та ефективний для учнів спосіб. Таким чином, окрім підручників, робочих аркушів та зошитів із завданнями з кількома варіантами відповідей, можна використовувати інші навчальні посібники, такі як картки з відповідями (A, B, C, D), скановані сітки (типу Scantron) – де доступні автоматичні системи оцінювання, бази даних питань, з яких вчителі можуть створювати різні тести, плакати з ключовими релігійними поняттями, що сприяють візуальному навчанню. У всьому цьому процесі важливу роль відіграють постійний зворотний зв'язок та самооцінювання, що сприяє усвідомленню учнями свого прогресу та сприяє їхній самостійності в навчанні.

Г. Адаптація процесу викладання-навчання-оцінювання до особливостей різних груп учнів

На уроках релігії важливо адаптувати стратегії викладання, зміст та методи оцінювання для задоволення різноманітних потреб учнів, особливо тих, хто має особливі освітні потреби (ООП) та/або інвалідність. Цей підхід передбачає використання активних, орієнтованих на учня методів, які стимулюють участь, емпатію та особисту рефлексію, а також персоналізацію робочих завдань відповідно до темпу та стилю навчання кожного учня. Навчальні матеріали можуть бути адаптовані візуально, слухово або тактильно, залежно від типу інвалідності, а оцінювання має бути безперервним, формуючим, забезпечуючи конструктивний зворотний зв'язок та заохочуючи індивідуальний прогрес. Співпраця з вчителями-підтримувачами, шкільним консультантом та сім'єю також є ключовим елементом для ефективної інтеграції учнів з ООП у класну діяльність, забезпечуючи інклюзивний клімат та використовуючи потенціал кожного учня.

Д. Підхід до компетенцій за таксономією Блума

Інтеграція рівнів таксономії Блума у формуванні компетенцій у навчальній програмі з релігії є важливою для поступового та послідовного розвитку навчання. Такий підхід дозволяє організувати освітній зміст та діяльність за когнітивними рівнями – від знань/пригадування та розуміння до застосування, аналізу, оцінювання та творення. Використовуючи їх, учні не лише отримують релігійну інформацію, але й навчаються критично мислити, пов'язувати принципи віри з особистим та соціальним досвідом, а також демонструвати відповідальне ставлення та поведінку відповідно до духовних та моральних цінностей, що пропагуються дисципліною «Релігія».

Таким чином, загальні компетенції сформульовані за рівнями Блума наступним чином: ЗК1 – рівні 1-2, ЗК2 – рівні 3-4, ЗК3 – рівень 5, ЗК4 – рівень 6.

Специфічні компетенції відповідають таким рівням (вони розташовані в порядку зростання, максимальний рівень – це рівень передбачуваної загальної компетенції):

- для IX класу: СК1.1. пригадування, СК1.2. розуміння, СК1.3. розуміння, СК2.1 пригадування, СК2.2. розуміння, СК2.3. аналіз, СК3.1. застосування, СК3.2. аналіз, СК3.3. оцінювання, СК4.1. аналіз, СК4.2. оцінювання, СК4.3. створення;

- для X класу: СК1.1. пригадування, СК1.2. розуміння, СК1.3. розуміння, СК2.1 пригадування, СК2.2. розуміння, СК2.3. аналіз, СК3.1. застосування, СК3.2. аналіз, СК3.3. оцінювання, СК4.1. розуміння, СК4.2. аналіз, СК4.3. створення;

- для XI класу: СК1.1. пригадування, СК1.2. розуміння, СК1.3. розуміння, СК2.1 розуміння, СК2.2. застосування, СК2.3. аналіз, СК3.1. застосування, СК3.2. аналіз, СК3.3. оцінювання, СК4.1. аналіз, СК4.2. оцінювання, СК4.3. створення;

- для XII класу: СК1.1. пригадування, СК1.2. розуміння, СК1.3. розуміння, СК2.1 розуміння, СК2.2. застосування, СК2.3. аналіз, СК3.1. розуміння, СК3.2. аналіз, СК3.3. оцінювання, СК4.1. аналіз, СК4.2. оцінювання, СК4.3. створення.

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
Achim Mihaela	Profesor	Școala Gimnazială nr. 280, București
Alexa Cristian	Profesor	Colegiul Național Bilingv "George Coșbuc", București
Argatu Adriana Nicoleta	Profesor	Colegiul Național Militar „Alexandru Ioan Cuza”, Constanța
Boha Claudia	Inspector școlar	ISJ Sălaj
Buzatu Daniela-Liliana	Inspector școlar	ISJ Timiș
Cocârlea Elena	Inspector școlar	ISJ Brăila
Copăcescu Simona-Elena	Profesor	Colegiul Național „Elena Cuza”, Craiova, Dolj
Dincă Gheorghe	Profesor	Colegiul Național „Alexandru Odobescu” Pitesti, Argeș
Filat Niculina	Profesor	Colegiul Național „Julia Hasdeu”, București
Filip Daniela	Profesor	Colegiul Național „Ștefan cel Mare”, Târgu Neamț, Neamț
Mănoiu Denisia Elena	Inspector școlar	ISJ Iași
Oprea Carmen	Inspector școlar	ISJ Dolj
Opriș Olivia Monica	Profesor	Seminarul Teologic Ortodox „Sfântul Simion Ștefan”, Alba-Iulia, Alba
Spătaru Mihail Sorin	Inspector școlar	ISJ Prahova
Timiș Ionița	Profesor	Colegiul Național Pedagogic „Gheorghe Lazăr”, Cluj-Napoca, Cluj

Vild Theodora	Profesor	Liceul Pedagogic „Matei Basarab” Slobozia, Ialomița
Rahovan Veronica Maria	Profesor	Liceul Tehnologic Repedea Maramureș
Cimar Simona	Profesor	Școala Gimnazială Nr.4, Poienile de sub Munte, Maramureș

RESPONSABILI/COORDONATORI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Zăbavă Mihaela	Consilier CNCE	Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare	Responsabil CNCE
Pîslaru Cătălin	Inspector general MEC	Ministerul Educației și Cercetării	Responsabil MEC
Barnea Cristian-Alexandru	Lector univ. dr.	Univ. „Alexandru Ioan Cuza”, Iași - FTOL, Iași	Coordonator științific
Bolocan Carmen-Maria	Profesor univ. dr.	Univ. „Alexandru Ioan Cuza”, Iași - FTOL, Iași	Coordonator științific
Cucoș Constantin	Profesor univ. dr. emerit	Univ. „Alexandru Ioan Cuza”, Iași	Coordonator științific
Ilie Valentin	Pr. asist. univ. dr.	Univ. București - FTOB, București	Coordonator științific
Moșoiu Oana	Lector univ. dr.	Univ. București	Coordonator științific
Tacea Firuța	Conf. univ. dr.	Univ. București	Coordonator științific
Timiș Vasile	Conf. univ. dr.	Universitatea Babeș-Bolyai - Cluj-Napoca, Cluj	Coordonator științific

RESPONSABILI/COORDONATORI/COLABORATORI:

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență	Calitate
Varlaam Ploieșteanul	Episcop Vicar Patriarhal	Patriarhia Română	Comisie Patriarhie
Horga Irina	Cercetător Științific Principal I, dr.	Institutul de Științe ale Educației	Comisie Patriarhie
Beldiman Nicușor	Pr. prof. dr., Consilier Patriarhal	Sectorul Teologic Educațional al Administrației Patriarhale Univ. București - FTO, București	Comisie Patriarhie
Buchiu Ștefan	Pr. prof. dr. emerit	Univ. București - FTO, București	Comisie Patriarhie
Cuțchi Alexandru	Arhid. dr., Inspector Patriarhal	Sectorul Teologic Educațional al Administrației Patriarhale	Comisie Patriarhie
Jambore Aurelian George	Pr., Inspector Patriarhal	Sectorul Teologic Educațional al Administrației Patriarhale	Comisie Patriarhie

Ioniță Dragoș-Ioan	Inspector școlar	ISMB	Comisie Patriarhie
Lazăr Iuliana-Nicoleta	Profesor	Școala Gimnazială Nr. 197	Comisie Patriarhie
Lemeni Nicolae-Adrian	Conf. univ. dr., Consilier Patriarhal Onorific	Sectorul Teologic Educațional al Administrației Patriarhale Univ. București - FTO, București	Comisie Patriarhie
Opriș Dorin	Pr. prof. dr.	Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia	Comisie Patriarhie
Petru Rahovan	Pr. Protopop	Protopopiatului Ortodox Ucrainean Sighetu Marmației, Maramureș	Responsabil din partea Cultului Ucrainean